

Š i f r a k a n d i d a t a :

--

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Komentar besedila

Torek, 4. junij 2013 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite v **izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Ali pa so kaj drugega kot slepci tisti ljudje, ki so oropani spoznanja, tega, kar resnično obstaja; ki nimajo v duši nobene idealne podobe in ne vidijo v njej kakor slikarji prapodobe resnice; ki se ne morejo nanjo opirati in je tudi ne natanko opazovati, da bi potem **po potrebi zakonsko določili predpise o lepem, pravičnem in dobrem** in že obstoječe obvarovali in ohranili?«

»Pri Zevsu, ne razločujejo se mnogo od slepcev!«

»Bomo postavili raje te za čuvarje – ali tiste druge, ki **poznajo pravo bistvo vsake stvari**, ne da bi v izkušnjah kaj zaostajali za prvimi in ne da bi jih ti prekašali v kakšnih drugih vrlinah?«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. Založba Mihelač, Ljubljana 1995, str. 175)

Prevod Gorazda Kocjančiča

»Se ti zdi, da se v čem razlikujejo od slepcev tisti ljudje, ki so resnično oropani spoznanja slehernega bivajočega in nimajo v duši nobenega jasnega vzorca in se ne morejo kot slikarji ozirati Tja, na Najresničnejše, se tako stalno vračati nanj in To čim natančneje motriti, da bi **na ta način določili tudi tukajšnje zakonske predpise o lepem, pravičnem in dobrem**, če jih je potrebno postaviti, in že postavljene varovali ter tako ohranili?«

»Pri Zevsu,« je odgovoril, »ne razlikujejo se prav dosti.«

»Bomo raje postavili za čuvarje te ljudi – ali pa tiste, ki **so spoznali sleherno bivajoče**, ne da bi po izkušnosti kaj zaostajali za prvimi in ne da bi imeli manj katerega koli drugega dela kreposti?«

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocjančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 484 c-d)

V navedenem odlomku Platon obravnava problematiko idealnih vladarjev v državi in vlogo resničnega spoznanja v državni ureditvi. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kaj Platon razume z lepim, pravičnim in dobrim po sebi. Razložite tudi, kakšen je odnos med idejami in svetom posamičnosti, ter opišite naravo ljudi, ki nimajo spoznanja idej, ter svojo razlago umestite v kontekst celote dela.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Vrline so torej dveh vrst: razumske in npravstvene. Razumska vrлина dolguje svoj izvor in svojo rast pretežno učenju, zato potrebuje izkušenj in časa. **Npravstvena vrлина pa izvira iz npravi**, in iz te besede lahko z majhno spremembo izvajamo tudi njeno ime.

Na osnovi tega je tudi jasno, da nam **nobena od npravstvenih vrlin ni dana po naravi**. Kar je namreč osnovano v naravi, tega ni mogoče prevzgojiti. Kamen npr. po naravi teži navzdol, zato ga je nemogoče navaditi, da bi sam od sebe letel navzgor, pa četudi bi ga kdo za vajo neštetokrat zalučal kvišku. Podobno tudi ognja ni mogoče navaditi, da bi težil navzdol, in prav tako ni mogoče navaditi nobene druge stvari k nasprotju tega, kar ji je dano po naravi.

Potemtakem nam vrline niso dane po naravi, pa tudi ne v nasprotju z naravo; narava nam samo nudi možnost, da jih sprejmemo, nato pa jih lahko z vajo izpopolnimo.

(Vir: Aristoteles: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, str. 75)

V navedenem odlomku Aristotel obravnava različne vrste vrlin in njihov izvor. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč podrobneje opišite in razložite Aristotelov nauk o vrlinah ter pojasnite vlogo, ki jo vrline imajo v celoti Aristotelove etične teorije, zlasti njihovo razmerje do srečnosti in pametnosti, ter svojo razlago umestite v kontekst celote dela.

3. Descartes: Meditacije

Zelo pa se čudim, kako močno je moj duh nagnjen k zmotam, zakaj če vse to tehtam še tako potihoma in brez glasu, se vendar oklepam besed in se dam domala zmotiti besedni rabi, saj pravimo: »Vidimo vosek, če je tu,« ne pa: »Po barvi ali obliki sodimo, da je tu.« In iz tega bi kar prècej sklepal, da spoznavam vosek po gledanju očesa in ne po motrenju duha.

(Vir: Descartes: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, str.13)

V navedenem odlomku Descartes obravnava problem virov spoznanja. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kakšno vlogo Descartes pripisuje čutilom in kakšno razumu v oblikovanju spoznanja sveta. Podrobneje razložite, zakaj je po Descartesovem mnenju razumsko spoznanje nedvomno resnično, ter svojo razlago umestite v kontekst celote dela.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Ti zanikovalci in obstranci današnjosti, ti brezpogojni v Enem, v zahtevi po intelektualni čistosti, ti trdni, strogi, vzdržni, herojski duhovi, ki so čast našega časa, vsi ti blede ateisti, antikristi, imoralisti, nihilisti, ti skeptiki, efektiki, *hektiki* duha (še zlasti slednje so, v nekem smislu), ti poslednji idealisti spoznanja, ki so danes edini, v katerih prebiva in se uteleša intelektualna vest, – oni dejansko verjamejo, da so se povsem rešili asketskega ideala, ti »svobodni, zelo svobodni duhovi«; in vendar, da jim odkrijem, česar sami ne morejo videti – kajti stojijo si preblizu – ta ideal je tudi *njihov* ideal, oni sami ga danes predstavljajo, in morda nihče razen njih, oni sami so njegov najbolj poduhovljeni izrodek, njegove najbolj izpostavljene vojaške in ogledniške enote, njegova najbolj zvrta, najbolj nežna, najbolj nedojemljiva oblika zapeljevanja: – če sem v čemer koli reševalec ugank, potem želim biti s *to* trditvijo! ... **To še zdaleč niso svobodni duhovi: kajti oni še verjamejo v resnico.**

(Vir: Nietzsche, Friedrich: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1998, str. 334)

V navedenem odlomku Nietzsche obravnava »svobodne duhove«. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kdo so po Nietzscheju »svobodni duhovi« in zakaj je njihovo prepričanje, da so se znebili asketskega ideala, v resnici iluzija. Svojo razlago umestite v celoto dela in celoto tretje razprave ter ob razlagi Nietzschejevega pojmovanja resnice pojasnite, zakaj je vsako iskanje resnice določeno z asketskim idealom.

Prazna stran